

OPONENTNÍ POSUDEK

disertační práce

Ing. Michala Krále

NÁVRH METODIKY PRO PREDIKCI POKLESU TUHOSTI ÚNAVOVĚ ZATĚŽOVANÝCH KOMPOZITNÍCH KONSTRUKCÍ

V Praze dne 9. 2. 2019

Vypracoval : **Prof. Ing. Milan Růžička, CSc.**

Úvod

K posouzení byla předložena disertační práce Ing. Michala Krále, vypracovaná v rámci doktorského studia na Fakultě strojní ČVUT v Praze. Práce se zabývá návrhem výpočtových modelů pro popis degradace tuhosti v dlouhovláknových kompozitech při únavovém zatěžování. Práce je obsáhlá o rozsahu 156 stran textu. Je rozdělena do osmi kapitol.

Úroveň rozboru současného stavu v disertační práci řešené problematiky

Po úvodu do problematiky v kap. 1 se rozboru současného stavu problematiky chování kompozitních materiálů a rozvojem jejich mechanismů poškození a následně základními modely predikce životnosti včetně jejich experimentálního ověřování zabývá kap. 2. Doktorand věnuje rozsáhlé literární rešerši cca 24 stran. Zabývá se lamináty s jednosměrnou i s ortogonální tkaninovou výztuží. Klasifikuje rozdělení přístupů publikovaných modelů predikce životnosti dlouhovláknových kompozitů a podrobněji popisuje principy metod modelování únavového života na bázi S-N křivek, modelů postupného poškození nebo fenomenologických přístupů. Dále se zabývá výčtem a zhodnocením normalizovaných postupů měření statických i únavových charakteristik vláknových kompozitů. Úroveň rozboru stavu problematiky je dostatečně reprezentativní, autor pracuje s klíčovými publikacemi v nejdůležitějších kategorizovaných oblastech typů metod a uvádí hlavní normy a kriticky hodnotí jejich nedostatky pro aplikaci na únavové zkoušky. Vše shrnuje v dílčím kritickém zhodnocení návrhových metod, které mu je východiskem pro stanovení cílů disertační práce.

Dosažení v disertaci stanovených cílů

Hlavním cílem disertační práce je v kap. 3 označen bod s textem: „Navrhnout metodiku pro predikci poklesu tuhosti únavově zatěžovaných konstrukcí vyrobených z kompozitních

materiálů“. Hlavní cíl souvisí se třemi podcílí práce: 1. návrhem a verifikací experimentů, 2. návrhem modelu predikce poklesu tuhosti a 3. verifikací navržené metodiky na základě výsledků realizovaných zkoušek. Protože nejsou v literatuře jednoznačně uvedeny postupy, jak měřit a vyhodnocovat degradační tuhosti vláknových kompozitních materiálů, jaké modely jsou vhodné pro tkaninové kompozitní výztuže, jaké parametry kompozitních materiálů mohou promlouvat do odezvy v poškozeních, ani jakými postupy určit potřebné parametry modelů, hodnotím cíle práce jako disertabilní.

Získané výsledky práce autor publikoval ve 12-ti publikacích, na které v disertační práci na vhodných místech odkazuje. Publikace tvoří převážně konferenční příspěvky na tuzemských i zahraničních konferencích, mnohé z nich uváděných v databázích, např. SCOPUS. I přesto, postrádám alespoň jednu impaktovanou, nejlépe souhrnnou publikaci, neboť se domnívám, že kvalita článku by byla akceptována i v některém z významných zahraničních časopisů a doporučuji poznatky k dodatečnému opublikování.

Dle mého názoru, byly všechny vytčené cíle v práci adekvátními metodami naplněny, získané poznatky i závěry řádně publikovány, jak stanoví zákon č. 111/1998.

Teoretický přínos disertační práce

Přestože by se mohlo zdát, že fenomenologické modely založené na degradaci tuhosti kompozitu nemají již velký potenciál svého rozvoje, autorovi se podařilo vytvořit metodu predikce životnosti založené na tomto principu v aplikaci na kompozity s tkaninovou výztuží. Ukázal (v literatuře dosud nepublikovaný poznatek), že během cyklování může docházet i ke zvyšování tuhosti matrice, což může významně ovlivnit globální chování kompozitu, zejména při některých orientacích výztuže vůči směrům zatěžování nebo na nižších hladinách cyklického zatížení. V takovém případě nebude patrně vhodné takové modely aplikovat. Naopak pokud dominujícím mechanismem pro použitý materiálový systém bude nárůst poškozování v maticovém systému a degradace její tuhosti bude výrazná, je shoda vyvinutého predikčního modelu VZLU FDC s výsledky zkoušek velmi dobrá, jak ukazuje autor, a model bude pro praxi dobře využitelný. Aplikace modelu na jednotlivé vrstvy umožní hodnotit též např. rozložení zbytkových tuhostí v hlavních směrech vrstev a usuzovat na jejich degradaci.

Praktický přínos disertační práce

Praktický přínos práce je pro takové pracoviště, jakým je VZLÚ, ale i další u nás a jinde ve světě nepopíratelný. Navržená metodika, zahrnující vlastní algoritmus výpočtového modelu i experimentální data, resp. návod na určování parametrů modelu, umožňuje přímou inženýrskou aplikaci metodiky pro predikci pevnosti/životnosti tkaninových kompozitních struktur. Významná je její přímá implementace do softwaru MKP. Postup nalezne uplatnění při kontrole a návrhu přípustných cyklických zatížení řady praktických výrobků, vyráběných např. infuzními technologiemi, ale po ověření jistě i technologiemi dalšími.

Vhodnost použitých metod řešení a způsob, jak byly použité metody aplikovány

Autor zvolil tradiční vědecko-výzkumný postup naplnění cílů práce: experimentální výzkum – analýzu výsledků - návrh a ověření výpočtového modelu a jeho numerickou implementaci – validaci modelu a vytvoření metodiky – ověření na praktických úlohách. Oceňuji viditelnou snahu o korektnost realizace a vyhodnocování experimentálních prací. Doktorand uplatnil zkušenosti nasbírané na pracovišti svého současného působení (VZLÚ Praha). To uplatňuje při rozvaze a plánování typů a rozsahu experimentálních prací a jejich validního zpracování i kritického hodnocení výsledků. Nenechal se odradit tím, že výsledky ukazovaly jiné trendy,

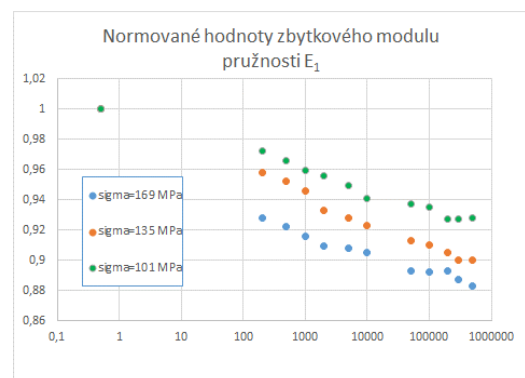
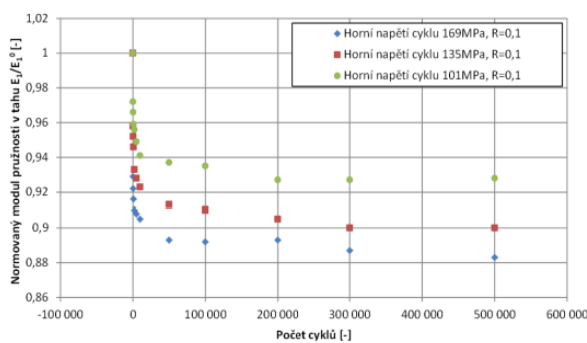
než jaké by si asi přál získat a vytrvale hledal jiné cesty řešení i vysvětlování získaných závislostí. Tyto cesty a postupy také dokázal ve své práci adekvátně popsat, vysvětlit a zdůvodnit, což se nedařívá každému výzkumníkovi (místy až detektivní příběh...). V postupech ukázal i operativnost, např. v rozhodnutích o nutném doměření řady dat (viz popis chování samotné matrice nebo ověření vlastností na jiném typu pryskyřice, případně měření při jiných teplotách vytvrzení atp. To svědčí o výborné orientaci v problematice, o povědomí v nutnosti uvažování dalších faktorů, které mohou ovlivňovat zkoumaný degrační mechanismus poškozování. Metody i získané výsledky považuji za adekvátní a zdařile aplikované.

Formální úroveň práce

Formální úroveň práce hodnotím jako nadprůměrnou. Pisatel užívá srozumitelný technický jazyk bez významových i stylistických nepřesností. Jednoznačně definuje a vysvětluje všechny potřebné pojmy a veličiny. Zařadil úvod do problematiky i shrnutí pro každou klíčovou kapitolu. Za klíčové kapitoly práce považuji zejména kap. 5 (experimentální měření) a kap. 6 a 7 (návrh a verifikaci modelu degradace tuhosti). V práci jsem našel jen minimum překlepů a obecně nese známky vysoké pečlivosti. Tabulky, grafy i obrázky jsou čitelné a vypovídající, v textu komentované, prostě tak jak to má být. Pokud alespoň něco malého poznamenat, tak bych preferoval jednotný styl z Excelu přebíraných grafů (jednotné orámečkování, sít souřadnic pro obě osy atp. – srovnej např. formátování v obr. 6.7 a 6.9 nebo 7.9 a 7.10 atp.).

Dotazy a připomínky k práci

1. Autor práce se na řadě míst (kromě matematicko-statistického hodnocení) odvolává na vizuální kontrolu např. kvality regrese experimentálně určených bodů. Vzhledem k dlouhodobému cyklování považuji za vhodnější zobrazení některých grafů pro toto hodnocení v logaritmické škále životnosti, jak to bývá obvyklé. Srovnání v práci uvedeného grafu na obr. 5.5. po transformaci do logaritmické osy je porovnáno níže a ukazuje lepší vizuální kontrolu trendů, zejména pro nízké hodnoty životnosti, kde lineární oblast poznamenává prudký pokles. Podobná srovnání by byla zajímavá např. i pro grafy na obr. 5.7 až 5.10, nebo pro hodnocení parametru poškozování na obr.6.5 až 6.7.

2. Další diskusi bych zaměřil na analýzu degračních modelů. Autor vycházel z modelu Liu-Lessard (vztah 6.3), kdy pro parametr poškozování platí vztah (6.4)

$$D = 1 - \frac{E^n}{E^0} = (A \cdot (\sigma_{max})^C \cdot n)^{1/B} \quad (6.4)$$

Odtud odvodil pro zbytkový modul pružnosti vztah (6.5):

$$E^n = E^0 \cdot [1 - (A \cdot (\sigma_{max})^C \cdot n)^{1/B}] \quad (6.5)$$

Zlogaritmování vztahu možná trochu napoví o příspěvcích jednotlivých členů v bilogaritmicím zobrazení. Pro parametr D, vychází:

$$\log D = \log \left(1 - \frac{E^n}{E^0} \right) = 1/B [\log A + C \cdot \log \sigma_{max} + \log n].$$

Autor rozšířil tento model o další členy, což zapsáno ve srovnatelném tvaru k rovnici (6.4) je

$$D = 1 - \frac{E^n}{E^0} = (\gamma \cdot \sigma_{max} + \kappa) + (A \cdot (\sigma_{max})^C \cdot n)^{1/B} \quad \text{viz též (6.7).}$$

Zde logaritmování postrádá již svůj smysl, ale stavba vztahu napovídá, jak je v modelu dodatečně zohledněn vliv hladiny napětí oproti (6.4). Dostaneme:

$$D = 1 - \frac{E^n}{E^0} = \kappa + \sigma_{max} \left(\gamma + A^{1/B} \cdot (\sigma_{max})^{\frac{C}{B}-1} \cdot n^{1/B} \right)$$

Nyní tedy k diskusi. Jistěže fenomenologické modely nemusejí zohledňovat fyzikální principy daných jevů, představují většinou „uspokojivou“ náhradu děje. Pokud však dobře „fungují“ může jejich stavba cosi napovědět o struktuře, zde např. působení degradačních mechanismů. Pokud by např. model dle (6.4) vyhovoval, aditivní parametr napětí v bilogaritmicí škále dobře definuje vliv napětí na životnost. Obávám se, že možná až přílišná komplikovanost právě v parametru maximálního napětí v nově navržené závislosti, může činit potíže pro obecnější použití modelu na další případy materiálů nebo způsob vrstvení (laminaci) atp.. Jak to vidí autor svým pohledem?

Závěrečné hodnocení

Jsem přesvědčen, že doktorand prokázal odpovídající orientaci, přehled a znalosti v oboru mechaniky kompozitních materiálů. Konstatuji, že předložená disertační práce ing. Michala Krále splňuje kritéria, jak je vymezuje zákon č. 111/1998 Sb. paragraf 47 odst. 4, že disertační práce musí obsahovat původní výsledky a že výsledky práce musí být uveřejněné nebo přijaté k uveřejnění. Autor v práci prokázal schopnosti samostatné vědecké práce a systematického i kritického přístupu k hodnocení získaných výsledků.

Doporučuji práci k obhajobě.

Milan Růžička